Своєю чергою, брендинг – це процес підвищення конкурентоспроможності міст, областей, макрорегіонів, географічних зон та держав в цілому з метою завоювання зовнішніх ринків, залучення інвесторів, туристів, нових жителів та кваліфікованих мігрантів.

Для забезпечення міжнародної конкурентоспроможності регіону дуже важливим є знаходження конкурентних стратегій. При цьому конкурентоспроможність забезпечується тільки комплексним використанням усіх можливостей регіону, виробленням відповідних стратегій конкурентної поведінки та їх реалізацією.

Регіональна влада теж повинна розробити свою регіональну політику підвищення конкурентоспроможності території не тільки на національному, а й на міжнародному рівні. Цим питанням мають бути присвячені подальші наукові дослідження. Крім того місцева влада має активізувати свою діяльність для формування власного бренду на основі позитивного іміджу та довіри.

Список літературних джерел:

1. Брикова І. Концепція міжнародної конкурентоспроможності національного регіону та її практичний вимір / І. Брикова // Міжнародна економічна політика. – №4. – 2006. – С. 29-53.

2. Жаворонкова Г. В. Підвищення ролі державного регулювання у фінансуванні інноваційної діяльності регіону / Жаворонкова Г. В., Гоменюк М. О., Жмуденко В. О. // Маркетинг і менеджмент інновацій. –№3. – 2016. – С. 130 – 144.

3. Жаворонков В. О. Маркетинг територій: інституціональний підхід / В. О. Жаворонков, Д. М. Соковніна // Науковий вісник Чернівецького нац. ун-ту: зб. наук. праць. Економіка. – Вип. 623-626. – Чернівці ЧНУ, 2012. – С.27-33.

4. Go, F. (2009). Branding: Global, Virtual and Physical Identities, Constructed, Imagined and Experienced / Go F., Govers R. – NY: Palgrave Macmillan, 256 p.

Зайченко В.В., к.н.держ.упр., доцент
Центральноукраїнський національний
технічний університет, м. Кропивницький

ТЕХНОЛОГІЧНА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ РЕГІОНАЛЬНИХ ДИСПРОПОРЦІЙ

Abstract. The present stage of economic and social development of Ukraine formed critically excessive differentiation in state and development of innovation activity in regions of the country that do not contribute to well-balanced state policy which has to ensure the technological and innovation-driven competitiveness of national economy. It is

shown that the imbalances will continue to build up, particularly in such aspects as production and implementation of innovative products (including the structure of general volumes of industrial products sales), the number and share of innovation active businesses, including industrial enterprises, the number of created and implemented innovations, new technologies and modern technological processes. In this research we conducted positioning of the regions of Ukraine according to the share of enterprises with technological innovations and the pace of its growth as well as the share of sales of innovative products in the total volume of industrial products. Conclusions for the state policy in the context of elimination of regional imbalances and providing a systematic approach to the formation of technological competitiveness of Ukraine's economy are made.

Keywords: Technological competitiveness, national economy, innovation and technological activity, regional imbalances.

Анотація. Встановлено, що на сучасному етапі економічного та соціального розвитку України сформувалися критично надмірні диспропорції в стані та розвитку інноваційної діяльності в регіонах країни, які не сприяють збалансованій державній політиці забезпечення конкурентоспроможності національної економіки, зокрема її технологічної компоненти. Показано, що диспропорції продовжуть нарощуватися, зокрема в таких аспектах, як обсяги виробництва та реалізації інноваційної продукції (у тому числі в структурі загальних обсягів реалізації промислової продукції), кількість та частка інноваційно активних суб'єктів господарювання, у тому числі підприємств промисловості, чисельність створених і провадженних інновацій, нових технологій та сучасних технологічних процесів. Здійснено позиціювання регіонів України за часткою підприємств з технологічними інноваціями, темпами її зростання та часткою реалізованої інноваційної продукції у загальному обсязі реалізованої промислової продукції. Зроблено висновки для державної політики в частині усунення регіональних диспропорцій і забезпечення більш системного підходу до формування технологічної конкурентоспроможності економіки України.

Ключові слова: технологічна конкурентоспроможність, національна економіка, інноваційно-технологічна діяльність, регіональні диспропорції.

Проблема дослідження та її актуальність. Аналіз регіональних особливостей інноваційного розвитку має важливе значення, оскільки дозволяє виявити ступінь рівномірності масштабів та рівня поширення діяльності зі створення і впровадження нововведень та передових технологій за областями країни. Саме застосування цих критерів є умовою системно-збалансованого підходу

до планування і реалізації державної політики; дає можливість ідентифікувати як переваги, так і недоліки інноваційно-технологічного розвитку за територіями країни; є інформаційною основою аналізу і висновків щодо причин та чинників інтегрального індексу конкурентоспроможності національної економіки, зокрема функціонально-структурних складових технологічної конкурентоспроможності; дозволяє рейнтигувати регіони за характеристиками інноваційно-технологічної діяльності, слугує інформаційно-аналітичним базисом економіко-математичного моделювання та прогнозування розвитку ситуації в аналізованій сфері, оцінювання ефективності та результативності державної політики і її бюджетно-ресурсного та іншого забезпечення.

На сьогодні з-поміж регіонів України намітилися надзвичайно істотні диспропорції за ключовими характеристиками інноваційного розвитку. Це є негативним явищем, яке призводить до технологічного розвитку в одних областях та, навпаки, – технологічної деградації в інших, не сприяючи таким чином формуванню єдиної цілісної державної політики забезпечення технологічної конкурентоспроможності економіки України.

Незавершеними на сьогодні є результати досліджень, які стосуються аналізу регіональних технологічних диспропорцій в Україні, а також обґрунтування пропозицій щодо їх усунення для зміцнення технологічної конкурентоспроможності економіки країни в цілому.

Метою цього дослідження є здійснення порівняльного аналізу стану та тенденцій розвитку інноваційної діяльності в регіонах України, виявлення критичних диспропорцій та диференціацій, обґрунтування напрямів державної політики їх усунення в цілях формування передумов для зміцнення технологічної конкурентоспроможності економіки України.

Методи дослідження. У цьому дослідженні використано метод системного та порівняльного аналізу для ідентифікації стану та диспропорцій інноваційного розвитку і забезпечення технологічної конкурентоспроможності за регіонами України; метод інституційного аналізу для формування пропозицій щодо удосконалення державної політики забезпечення технологічної конкурентоспроможності регіонів України.

Вихідні дані. Вихідними даними в межах цього дослідження є власні теоретико-методичні узагальнення автора з проблем інноваційного розвитку та забезпечення технологічної конкурентоспроможності України, сформовані на основі праць В. Александрової [1], Т. Васильціва [2], П. Єщенко [3], О. Кірдіної [4], М. Денисенка [5], Б. Патона [6], Л. Федулової [7], О. Шнипко [8], Р. Лупака [9] та ін., а також дані Державної служби статистики України.

Результати дослідження. В Україні на поточному етапі її розвитку наявна

доволі суттєва нерівномірність інноваційно-технологічної діяльності за регіонами України, що негативно відображається на технологічній готовності регіональних економік, а в підсумку створює проблему нарощування диспропорцій економічного та соціального розвитку територій. Підтвердженням цьому слугують наступні дані. Так, якщо в середньому в Україні обсяги реалізації інноваційної продукції у 2017 р. становили 708,6 млн. грн., то у Запорізькій області цей показник був у 5,7 рази більшим, у Донецькій області – у 4,7 рази більшим, у Харківській області – у 3,6 рази більшим, у м. Києві – у 2,3 рази більшим. У 19 областях значення цього показника було нижчим за середнє по країні. Диспропорція між регіоном з найбільшими обсягами реалізованої інноваційної продукції (Запорізька область) та регіоном з найнижчим значенням цього показника (Рівненська область) у 2017 р. склала у 434,3 рази. Очевидно, що такий стан справ не сприяє рівномірному розміщенню та якісному і ефективному використанню інноваційно-технологічного потенціалу вітчизняної економіки.

Суттєві диспропорції характерні й для показника чисельності підприємств з технологічними інноваціями за регіонами України. Якщо в м. Києві у 2017 р. таких налічувалося 769, то у Чернівецькій області лише 21 підприємство. В середньому в країні в розрахунку на 1 регіон кількість підприємств з технологічними інноваціями становила 131 од. Але, при цьому, лише в 7 регіонах значення цього показника було вищим. Диференціація найвищого та найнижчого значення показників у регіонах України становила понад 36 рази.

У підсумку на основі проведеного аналізу ключових параметрів інноваційно-технологічної активності в регіонах України нами було сформовано «карту» інноваційно-технологічного розвитку (див. рис. 1). Зокрема, є підстави говорити про регіональних лідерів у цій сфері – м. Київ, Полтавську, Дніпропетровську, Харківську, Рівненську, Кіровоградську, Тернопільську, Сумську області. В цих регіонах країни спостерігалися найвищі значення показника частки підприємств із технологічними інноваціями, а також темпів зростання цього показника.

Ці та інші тенденції стали також і причиною скорочення обсягів високотехнологічного експорту з України в інші країни світу. Так, у 2017 р. частка високотехнологічного експорту становила лише 5,0 % та показник знизився до 2015 р. на 2,3 відсоткових пункти. Лише за останній рік показник скоротився на 0,8 в. п. Слід звернути увагу на те, що певною мірою це загальносвітова тенденція: відповідний показник за 2005-2017 рр. знизився з 19,7 % до 16,1 %. Але, вочевидь, середньосвітовий показник значно перевищує його рівень в Україні, що є негативним явищем та призводить лише до погіршення рівня технологічної конкурентоспроможності економіки нашої країни. Майже втричі вищим було значення цього показника для країн ЄС в цілому – 14,3 % у 2017 р. Вищим було

значення цього показника у наших сусідів, зокрема в Польщі (7,7 %), Російській Федерації (11,5 %), Словаччині (10,9 %), Угорщині (13,8 %), Румунії (9,0 %). За рівнем високотехнологічного експорту Україна може конкурувати лише з сусідніми Білоруссю та Молдовою, де відповідні показники у 2017 р. становили 3,8 % та 5,1 %.

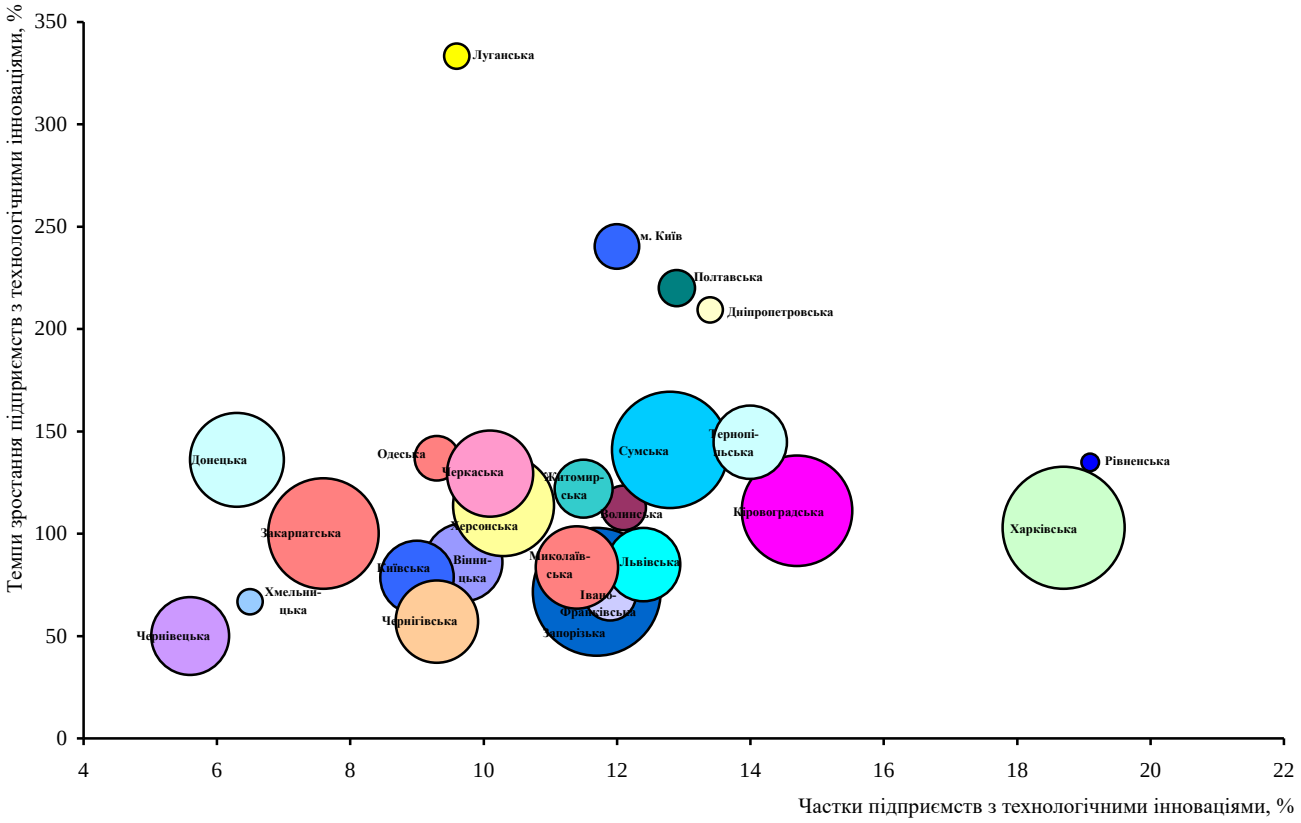

Рис. 1. **Позиціювання регіонів України за часткою підприємств з технологічними інноваціями, темпами її зростання та часткою реалізованої інноваційної продукції у загальному обсязі реалізованої промислової продукції у 2017 р. (за [6, с. 102, 111-112])**

Власна імплікація отриманих результатів дослідження. Аналіз регіональних особливостей інноваційно-технологічної діяльності дав можливість у підсумку ідентифікувати наявність істотних міжрегіональних технологічних диспропорцій та диференціацій (за кількістю підприємств з технологічними інноваціями та їх часткою в загальній чисельності підприємств та інноваційно активних підприємств, обсягами впровадження нових технологічних процесів, напрямами інноваційно-технологічної діяльності та рівнем її фінансування), що вказує також на незбалансованість та несистемність державної політики забезпечення технологічної конкурентоспроможності економіки України.

Спостерігається нерівномірне використання потенціалу промислового розвитку та інноваційно-технологічної діяльності. У низці регіонів з більшою чисельністю промислових підприємств меншою є частка підприємств з технологічними інноваціями, меншою – частка ресурсоощадних технологій, чисельність придбаних та переданих нових технологій, підприємств, які займаються внутрішніми та зовнішніми НДР, залучають зовнішні знання, займаються процесними інноваціями. Інтегральний індекс інновацій за регіонами України не повною мірою відповідає рейтингуванню областей за внеском у ВВП, що свідчить, з одного боку, про низьку залежність інноваційної діяльності та економічного розвитку, а, з іншого, – про неузгодженість державної регіональної економічної та інноваційної політики.

Список літературних джерел:

1. Александрова В. П. Пріоритети технологічного розвитку економіки України перехідного періоду. *Економіка і прогнозування*, 2003. № 3. С. 70–85.

2. Васильців Т. Г., Лупак Р. Л. Priorities and Tools of the State Regional Policy of Import Substitution in the Market of Ukraine's Consumer Goods. *Стратегічні пріоритети*, 2017. № 3 (44). С. 105–113.

3. Єщенко П. С. Економічне зростання без розвитку: причини і шляхи інноваційного перетворення економіки. *Економіка України*, 2013. № 10 (623). С. 4–20.

4. Кірдіна О. Г. Обмеження та орієнтири техніко–технологічного розвитку України в умовах глобалізації. *Маркетинг і менеджмент інновацій*, 2011. № 4. Т. 1. С. 179–184.

5. Денисенко М. П. Науково–технологічна безпека в умовах глобальної конкуренції. *Вісник КНУТД*, 2011. № 6. С. 224–228.

6. Патон Б. Є. Інноваційний шлях розвитку економіки України. *Вісник Національної академії наук України*, 2001. № 2. С. 11–15.

7. Федулова Л. І. Тенденції розвитку інноваційної політики та її вплив на економічне зростання. *Економіка і прогнозування*, 2011. № 2. С. 63–81.

8. Шнипко О. С. Міжнародна конкурентоспроможність країни: поняття, основні складові та джерела. *Економіка і прогнозування*, 2002. № 1. С. 110–116.

9. Vasyltsiv T., Lupak R., Osadchuck Yu. Assessement of the level of penetration of import dependence in the context of the import substitution policy in Ukraine. *Економічний часопис–XXI*, 2017. № 167 (9–10). С. 13–17.

10. Механізми та функціонально-структурні інструменти забезпечення конкурентоспроможності національної економіки в умовах сучасних загроз економічної безпеки : монографія за ред. Т. Г. Васильціва, Р. Л. Лупака. Львів : Вид-во ННВК «АТБ», 2019. – 552 с.